

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาและปัญหา

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ และในแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมเฉพาะของตัวเอง เช่น ภาคเหนือใช้ภาษาเหนือในการสื่อสาร การแต่งกายพื้นเมือง ภาคอีสานใช้ภาษาอีสาน เป็นต้น ตลอดจนมีศิลปะเฉพาะของตนเอง สำหรับในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี ดังนั้น การจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงระบบสังคมในสถานศึกษาประกอบไปด้วย เช่น วัฒนธรรมองค์กร รูปแบบการเรียนรู้ ภาษา การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษา หลักสูตร วิธีการสอน และเจตคติ ความเชื่อ เป็นต้น

การจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีลักษณะพิเศษอันเนื่องมาจากบริบท ทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีรูปแบบการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ รูปแบบของการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่เป็นการหลอมรวมองค์ความรู้ทางโลกและศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 22 และ 23 กล่าวถึงการกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้ในชุมชนพหุวัฒนธรรมศึกษา (บรรจง ฟ้าว่องสง, 2550: 3) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ มียุทธศาสตร์ในการพัฒนา การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ ต้องยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนที่มีลักษณะเฉพาะบนพื้นฐานของหลักศาสนาเข้ากับวิชาสามัญ และวิชาชีพที่ยึดผู้เรียนและประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยให้มีการบริหารจัดการในลักษณะพิเศษแตกต่างจากพื้นที่อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549: 10)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือ จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ

ผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขการจัดการศึกษาจะสำเร็จตรงตามเป้าหมายได้นั้น ชีระ รุญเจริญ (2547: 12) กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีสถานศึกษาที่ดี ซึ่งสถานศึกษาที่ดีนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความกระตือรือร้น และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ความรู้ ความสามารถ และทักษะ หรือที่เรียกว่า สมรรถนะ (Competencies) ของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้เตรียมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา (ชีระ รุญเจริญ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2549: 11-13) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานและคุณภาพในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้น บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม อีกทั้งต้องประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการแสดงออกดังกล่าว เรียกว่า “สมรรถนะ” (Competency) เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารสถานศึกษา

McClelland (1973) ให้แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคคลว่าเปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งลอยอยู่ในน้ำ มีส่วนลอยอยู่เหนือน้ำ ส่วนนี้ ได้แก่ องค์ความรู้ และทักษะ เป็นส่วนที่สังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนที่อยู่ใต้น้ำมีปริมาณมากกว่า สังเกตและวัดได้ยาก เป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมาก ส่วนนี้ ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ภาพลักษณ์ภายในใจ อุปนิสัย และแรงผลักดันเบื้องลึก ทั้งนี้สำนักงานข้าราชการพลเรือนได้สร้างต้นแบบของสมรรถนะของข้าราชการพลเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นต้นแบบของสมรรถนะในภาคราชการเพื่อการประเมินผลงานและพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ โดยแบ่งเป็นสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ จริยธรรม ความร่วมมือร่วมใจ และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน 18 กลุ่มงาน จำนวน 20 สมรรถนะ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การมองภาพองค์รวม การพัฒนาศักยภาพคน การสั่งการตามหน้าที่ การสืบเสาะหาข้อมูล ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจองค์กรและระบบราชการ การดำเนินการเชิงรุก ความถูกต้องของงาน ความมั่นใจในตนเอง ความยืดหยุ่นผ่อนปรน ศิลปะการจูงใจ สภาวะผู้นำ สุนทรียภาพทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ การวางแผนกลยุทธ์ภาครัฐ ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง

การควบคุมตนเอง และการให้อำนาจแก่ผู้อื่น และได้ดำเนินการให้งานบริหารบุคคลของส่วนราชการต่างๆ ได้มีระบบประเมินบุคคลโดยการใช้ต้นแบบของสมรรถนะข้าราชการในขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547) ได้นำสมรรถนะข้าราชการมาใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

จึงเห็นได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วยโรงเรียน จำนวน 1,172 โรงเรียน และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ความรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนองค์กร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษามาใช้อย่างเต็มที่เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ประสบปัญหาในการจัดการศึกษา ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษามีหลายประการ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง การผู้บริหารสถานศึกษา ระบบการบริหาร ฯลฯ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุม กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ฉะนั้นนโยบายต่างๆ ของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะนำไปใช้หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำในการสนองนโยบายการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากเหตุผลและสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริม ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อหาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ คือ

1. ทำให้ทราบองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ ในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
4. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความสามารถให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในสามจังหวัดชายแดนใต้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จึงได้องค์ประกอบของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้มาจากขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งวิเคราะห์แนวคิดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) วิจิตรา แซ่เล่า (2552) ไมยดี๊ะ สะอูน (2555) และ เอกรินทร์ สังข์ทอง (2552) รวมจำนวนทั้งสิ้น 39 ตัวแปร ดังนี้ 1) ด้านหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา 2) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษา 3) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา 4) การจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจที่สะท้อนถึงพฤติกรรม 5) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา 6) การกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา 7) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การจัดการเรียนการสอน 9) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 10) การนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษา 11) การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน 12) การจัดระบบงานสารบรรณ

13) การบริหารงบประมาณ 14) การบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา 15) การบริหารงานอาคารสถานที่ 16) การสรรหาบุคลากร 17) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ 18) การพัฒนาบุคลากร 19) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจครูและบุคลากรทางการศึกษา 20) การให้คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 21) การสร้างวัฒนธรรมและการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมงานพหุวัฒนธรรม 22) การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 23) การบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 24) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 25) การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ 26) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 27) การประเมินผล ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 28) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 29) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 30) การประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 31) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 32) การสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษา 33) การประชาสัมพันธ์ 34) การใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ 35) การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน 36) การระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน 37) ผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 38) จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา 39) การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 1,172 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดสำนักงานการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพิจารณาอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair และคณะ (1998) ในระดับอัตราส่วน 1 ตัวแปรต่อกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และรวบรวมตัวแปรจากทฤษฎี แนวคิดงานวิจัย ได้จำนวน 39 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 780 คน จากนั้นจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนระหว่างจำนวนของประชากรกับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ และรวมถึง เจตคติ ความเข้าใจทักษะและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยครอบคลุมทั้ง 39 ตัวแปร คือ 1) ด้านหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา 2) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษา 3) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา 4) การจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจที่สะท้อนถึงพหุวัฒนธรรม 5) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา 6) การกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา 7) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การจัดการเรียนการสอน 9) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 10) การนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษา 11) การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน 12) การจัดระบบงานสารบรรณ 13) การบริหารงบประมาณ 14) การบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา 15) การบริหารงานอาคารสถานที่ 16) การสรรหาบุคลากร 17) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ 18) การพัฒนาบุคลากร 19) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจครูและบุคลากรทางการศึกษา 20) การให้คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 21) การสร้างวัฒนธรรมและการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมงานพหุวัฒนธรรม 22) การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 23) การบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน 24) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 25) การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ 26) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 27) การประเมินผล ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 28) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 29) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 30) การประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 31) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 32) การสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษา 33) การประชาสัมพันธ์ 34) การใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ 35) การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน 36) การระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน 37) ผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 38) จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา 39) การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม
2. ด้านหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการนำหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายของการศึกษา การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3. ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการคิดแยกแยะ หรือดึงองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวม หรือดักทอภายใต้โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และการใช้หลักวิชาการบริหารการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เอื้อประโยชน์กับสถานศึกษา

4. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา หมายถึง การกำหนดภาพในอนาคต ซึ่งเป็นทิศทางของภารกิจร่วมกันของคนในองค์กรเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางที่หน่วยงานต้องการปรับปรุงและพัฒนาไปในอนาคต

5. การจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจที่สะท้อนถึงพันธวัฒนธรรม หมายถึง ผู้บริหารสนับสนุนการจัดโครงสร้างทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันแบบหลากหลายวัฒนธรรม

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อให้รู้จักสภาพที่แท้จริง และ วิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือเลือกกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อไปการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา

7. การกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง เป็นการวางวิธีการเพื่อให้การได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายขององค์กรเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และประเมินผลว่าบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์หรือไม่

8. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง จัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาให้มีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการจัดหลักสูตรได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพ ผู้ปกครอง ชุมชนเกิดความมั่นใจกับสถานศึกษา

9. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบรรลุหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจากการจาการศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

10. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การสร้างหลักสูตรหรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมเพื่อสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นไปตามหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาติ

11. การนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

อันจะนำมาซึ่งสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

12. การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การกำหนดนโยบายการทำวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผน การอบรมให้ความรู้ครู การศึกษาคุณภาพ สร้างผู้วิจัย การยกย่อง ชมเชย และการเผยแพร่งานวิจัย

13. การจัดระบบงานสารบรรณ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีกระบวนการเริ่มตั้งแต่การจัดทำ ส่งออกจากหน่วยงาน และรับเข้ามาภายในหน่วยงาน ทำการจัดเก็บ รักษา จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อการสืบไปใช้งาน และจบลงด้วยการทำลายเมื่อหมดความจำเป็นในการใช้งานแล้ว

14. การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

15. การบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในสถานศึกษา เช่น งบประมาณ หรือทรัพย์สินต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

16. การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่เท่าที่มีอยู่ ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรภายในโรงเรียน การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษา และรู้จักส่งเสริมทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดี และสนองสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ คือ นักเรียน และครูอาจารย์ได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

17. การสรรหาบุคลากร หมายถึง กระบวนการเลือกสรรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าสู่องค์กรเพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายที่วางไว้

18. การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ หมายถึง การแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถจากภายในหน่วยงาน หรือคัดเลือกจากภายนอกหน่วยงานให้มีจำนวนเพียงพอ เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งและสามารถเข้ามาปฏิบัติงานให้บังเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของหน่วยงานได้

19. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง ความพยายามที่จะส่งเสริมปรับปรุงเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และเจตคติ ให้แก่บุคลากรในองค์กร สามารถที่จะนำความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และเจตคติมาไว้ใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับบริบทของสามจังหวัดชายแดนใต้

20. การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจครูและบุคลากรทางการศึกษาหมายถึง สภาพจิตใจ

ความรู้สึกรักใคร่ หักเหน็ดเหนื่อยของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยแสดงออกเป็นความตั้งใจ กำลังใจ กระตือรือร้นในการทำงาน เต็มใจ ความสามัคคีของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำงานด้วยความพยายามและรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

21. การให้คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ติดต่อสื่อสารกันด้วยวาจาและกิริยาท่าทางระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษากับครูผู้รับคำปรึกษา โดยใช้กระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษาตามความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและธรรมชาติของผู้รับคำปรึกษา

22. การสร้างวัฒนธรรมและการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมงานพัฒนาวัฒนธรรม หมายถึง การสร้างบรรยากาศของการยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ทั้งผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาวัฒนธรรม

23. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในและนอกสถาบัน โดยไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ

24. การบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน หมายถึง การบริหารจัดการให้เกิดภารกิจด้านการดูแลสวัสดิการนักเรียน กิจกรรมนักเรียน การรักษาวินัยของโรงเรียนและบริการต่างๆ ที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน

25. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดลอม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

26. การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่คณะ หมายถึง การสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษายึดมั่นในวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคี

27. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา หมายถึง การนำข้อมูลจุดเด่นจุดด้อย และโอกาสของสถานศึกษามาประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาไปเป็นฐานคิดในการกำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อ โครงการ/กิจกรรมของแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

28. การประเมินผล ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง เป็นการตรวจสอบและทบทวนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานเป็นระบบ มีการกำหนดแผน กรอบการตรวจสอบและทบทวน และคณะบุคคลเพื่อรับผิดชอบ นอกเหนือจากที่ผู้ปฏิบัติงานประเมินเพื่อปรับปรุงผลงาน

29. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำเอกสารเพื่อประเมินตนเองตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพตามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อทราบจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางในการปรับปรุง และเผยแพร่ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

30. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา หมายถึง ระบบที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมาประมวลผลที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน และการตัดสินใจในด้านต่างๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

31. การประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อคิดเห็นจากบุคลากรเกี่ยวกับการใช้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบกับเป้าที่วางไว้ เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมในการใช้งาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

32. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการบริหารจัดการระบบต่างๆ ในสถานศึกษา การผลิตสื่อเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ

33. การสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษา หมายถึง การสื่อความคิด แลกเปลี่ยนข่าวสาร ทัศนคติหรือความรู้สึกซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน การสื่อสารที่ดีส่งผลทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญกำลังใจ เกิดความสามัคคี อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน

34. การประชาสัมพันธ์โรงเรียนหมายถึง การสื่อสารของหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งหรือปรับความสัมพันธ์กับกลุ่มชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานนั้นได้วางไว้โดยราบรื่น

35. การใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ หมายถึง รูปแบบในการสื่อสารที่เหมาะสมระหว่างสถานศึกษา กับกลุ่มบุคคลภายนอก ชุมชนเพื่อเผยแพร่หรือสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานศึกษา

36. การบริหารความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การนำชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และบริการวิชาการแก่ชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและปฏิบัติงานอย่างสันติ

37. การระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานในการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน รวมทั้งให้เผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นนั้นๆ ให้เป็นที่รู้จักและก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลทั่วไป

38. ผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง คุณสมบัติภาวะผู้นำประพฤติปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีศีลธรรม แบบอย่างที่ดีของผู้มีคุณธรรมแก่คนทั่วไป ควรมีทักษะเชิงเทคนิคและเชิงความรู้ความคิด โดยจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพ ความสามารถในการบริหารและการจัดการองค์กร และนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและสังคมยอมรับ

39. จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพตามแบบแผนพฤติกรรม

40. การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม หมายถึง กระบวนการพัฒนาให้บุคลากรมีค่านิยม ทักษะคิด บุคลิกภาพให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้น และสามารถป้องกันปัญหาการกระทำผิดจริยธรรม

41. องค์กรประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง องค์กรประกอบที่ได้ภายหลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

42. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมศึกษาเอกชน

43. จังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

44. หน่วยงานที่สังกัด หมายถึง สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน